RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1898. Andra Kammaren. N:o 5.

Lördagen den 5 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 27 och den 28 nästlidne januari.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. friherre *A. Rappe* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, och

angående ändrad lydelse af punkten 10 i kongl. cirkuläret den 22 juni 1877 om ny pensionsreglering för armén;

hvilka propositioner bordlades.

§ 3.

Företogos val af dels sex revisorer för deltagande uti innevarande års granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning och dels tre suppleanter för dessa revisorer; och blefvo dervid utsedde:

till *revisorer:*

	herr *C. Persson* i Stallerhult	med	203	röster,
	» *N. Nilsson* i Skärhus	»	202	»
	» *J. A. Sjö*	»	200	»
	» *A. Göransson*	»	144	»
	» *K. A. Kihlberg*	»	140	»
och	» *C. A. Andersson* i Malmö	»	132	»

Närmast i röstetal kom herr *O. V. Vahlin* med 68 röster.

till *suppleanter:*

herr *C. G. Bäckgren* ..... med 194 röster,
» *S. J. Boëthius* ..... » 132 »
» *C. F. Petersson* i Dänningelanda..... » 116 »

Närmast i röstetal kom herr *T. Zetterstrand* med 78 röster.

§ 4.

Vid härefter anstälda val af två revisorer och två revisorssuppleanter vid hvart och ett af riksbankens afdelningskontor i orterna utsågos:

vid afdelningskontoret i Göteborg:

till *revisorer:*

grosshandlaren *P. Fitger* ..... med 121 röster,
och regementsintendenten *C. Johansson* ..... » 119 » ;

till *suppleanter:*

redaktören *H. Hedlund* ..... med 68 röster,
och landstingsmannen *L. Larsson* i Hufveröd ... » 53 » ;

vid afdelningskontoret i Malmö:

till *revisorer:*

domänintendenten *A. Persson* i Mörarp ..... med 47 röster,
och f. d. riksdagsmannen *O. Andersson* i Lyckorna » 46 » ;

till *suppleanter:*

f. d. riksdagsmannen *C. A. Wittsell* ..... med 33 röster,
och landstingsmannen *P. Jönsson* i Örsjögård ... » 31 » ;

vid afdelningskontoret i Luleå:

till *revisorer:*

öfversten *M. Alsterlund* ..... med 38 röster,
och regementsintendenten *J. J. Clausén*..... » 37 » ;

till *suppleanter:*

afvittringsstyresmannen *H. W. Boström* ..... med 18 röster,
och läroverkskollegan *J. F. Håkansson* ..... » 17 » ;

vid afdelningskontoret i Östersund:

till *revisorer:*

f. d. riksdagsmannen *G. Erikson* i Myckelgård med 37 röster,
och » » *G. Eriksson* i Mörviken » 27 » ;

till *suppleanter:*

förvaltaren *O. Myrin* ..... med 30 röster,
och f. d. riksdagsmannen *H. Andersson* i Bringåsen » 23 » ;

vid afdelningskontoret i Vexiö:

till *revisorer:*

landstingsmannen *S. Johansson* i Grännaforssa,
och f. d. riksdagsmannen *A. F. Petersson* i Ugglekull,
hvardera med 41 röster;

till *suppleanter:*

nämndemannen *B. G. Carlsson* i Bäck..... med 29 röster,
och ingeniören *B. Santesson* i Janneberg ..... » 28 » ;

vid afdelningskontoret i Jönköping:

till *revisorer:*

häradshöfdingen *A. H. G. Ljunggren*
och läroverksadjunkten *G. A. Säve,*
hvardera med 40 röster;

till *suppleanter:*

landtbrukaren *A. Pettersson* i Katrineholm... med 31 röster,
och direktören *J. Rylander* i Önnarp ..... » 28 » ;

vid afdelningskontoret i Kalmar:

till *revisorer:*

konsistorienotarien *J. A. Johansson*
och landstingsmannen *A. Petersson* i Lilla Dalby,
hvardera med 32 röster;

till *suppleanter:*

f. d. riksdagsmannen *F. Pettersson* i Möllstorp med 24 röster,
och landtbrukaren *E. Ekerot* i Dörby ... . » 23 » ;

vid afdelningskontoret i Karlstad:

till *revisorer:*

f. d. riksdagsmannen *E. Dahlgren* i Ransäter
och » » *N. Pehrsson* i Önnared,
hvardera med 30 röster;

till *suppleanter:*

godsegaren *C. E. L. Lennartsson*..... med 17 röster,
och landtbrukaren *L. P. Sjöberg* i Treskog ..... » 15 » ;

vid afdelningskontoret i Hernösand:

till *revisorer:*

disponenten *N. W. Dahlberg* i Väja ..... med 39 röster,
och lektorn *H. R. Wåhlander* ..... » 24 » ;

till *suppleanter:*

jägmästaren *V. T. Örtenblad* ..... med 30 röster,
och f. d. riksdagsmannen *J. E. Schödén* ..... » 25 » ;

vid afdelningskontoret i Falun:

till *revisorer:*

landstingsmannen *A. Andersson* i Jönvik
och förvaltaren *C. M. Landberg* i Rättvik,
hvardera med 28 röster;

till *suppleanter:*

bergsbruksidkaren *C. Andersson* i Vanbo ... med 17 röster,
och förvaltaren *J. Zettervall* vid Korsnäs ..... » 8 » ;

den senare efter lottning med f. d. riksdagsmannen *M. Tysk* i Mora, hvilken erhållit lika antal röster;

vid afdelningskontoret i Örebro:

till *revisorer:*

nämndemannen *O. Persson* i Bungsäter ..... med 63 röster,
och grosshandlaren *K. Hallgren* i Örebro ..... » 62 » ;

till *suppleanter:*

läroverksadjunkten *A. Sundblad*
och bergsbruksidkaren *P. Wassrin* i Wasslanda,
hvardera med 35 röster;

vid afdelningskontoret i Umeå:

till *revisorer:*

f. d. riksdagsmannen *A. Åström* ..... med 38 röster,
och disponenten *J. G. A. Sandberg* ..... » 36 » ;

till *suppleanter:*

kronolänsmannen *J. Broman* ..... med 18 röster,
och handlanden *J. Ullberg* ..... » 17 » ;

vid afdelningskontoret i Linköping:

till *revisorer:*

f. d. riksdagsmannen *A. E. Petersson* i Hamra med 62 röster,
och kronolänsmannen *O. E. Erickson* ..... » 57 » ;

till *suppleanter:*

godsegaren *O. Hagberg* ..... med 35 röster,
och landtbrukaren *G. Larsson* i Maspelösa ..... » 34 » ;

vid afdelningskontoret i Mariestad:

till *revisorer:*

f. d. riksdagsmannen *A. Johansson* i Löfåsen med 63 röster,
och landträntmästaren *C. A. Tengbom* ..... » 56 » ;

till *suppleanter:*

landstingsmannen *A. Brostrand* ..... med 21 röster,
och » *A. Andersson* i Wång ..... » 18 » ;

vid afdelningskontoret i Visby:

till *revisorer:*

kronofogden *C. A. Bokström* ..... med 52 röster,
och riksdagsmannen *P. Larsson* i Fole ..... » 51 » ;

till *suppleanter:*

kyrkoherden *A. Sundblad* ..... med 28 röster,
och länsbokhållaren *J. H. Bachér* ..... » 25 » ;

Ordningen mellan dem, som till suppleantplatser erhållit lika antal röster, bestämdes sådan den blifvit här ofvan angifven genom lottning.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästförestående två §§ omförmälda val.

§ 6.

Efter föredragning af de i senaste sammanträdet bordlagda motioner hänvisades:

herr *C. Lindhagens* motion n:o 195 till lagutskottet;

herr *P. Olssons* i Åsak motion n:o 196 till konstitutionsutskottet; och

herr *P. Paulsons* motion n:o 197 till Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 4.

§ 7.

Föredrogs och bordlades för andra gången lagutskottets utlåtande n:o 1.

§ 8.

I ordningen förekom derefter lagutskottets memorial, n:o 2, i anledning af Andra Kammarens remiss af motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att fastställd uträkning öfver skatteköpeskillingen för de kronan tillhöriga hemman och lägenheter, hvilka må till skatte lösas, måtte åboerne tillställas m. m.

Under förklarande, att ifrågavarande, inom Andra Kammaren af herr *N. Andersson* i Pettersborg afgifna motion, n:o 73, enligt utskottets åsigt, icke innefattade förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af civil-, kriminal-, kommunal- och kyrko-

lag och sålunda fölle utom omfånget för lagutskottets i 53 § regeringsformen och 42 § riksdagsordningen utstakade verksamhet, anmälde utskottet i detta memorial, att utskottet funnit sig föranlåtet att till Andra Kammaren återlemna motionen.

Med godkännande af utskottets åtgärd att till kammaren återlemna motionen, beslöt kammaren, på derom af herr talmannen gjord hemställan, att öfverlemna densamma till behandling af statsutskottet.

§ 9.

Företogs till afgörande herr *F. Ohlssons* i Vexiö från senaste sammanträdet bordlagda framställning om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af Kongl. Maj:ts proposition, med förslag till lag angående ändring i vissa delar af giftermålsbalken, till lag angående ändrad lydelse af 19 kap. 4 § ärfdabalken, till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 8 § handelsbalken, till lag angående ändrad lydelse af 70 § utsökningslagen, till lag angående ändrad lydelse af 5 § konkurslagen, till lag om boskilnad, till lag angående ändring i förordningen huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarfvagörelse, så ock angående undanskiftande af egendom i död makes bo den 18 september 1862, till lag om bodelning vid äktenskapsskilnad, så ock om frånskild hustrus ansvarighet för gäld i boet, samt till lag om ändrad lydelse af 39 och 40 §§ i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875.

Med bifall till den gjorda framställningen beslöt kammaren för sin del, att ett särskildt utskott, bestående af fem ledamöter från hvardera kammaren, skulle tillsättas för behandlingen af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition; och skulle, jemlikt § 37 mom. 1 riksdagsordningen, Första Kammaren inbjudas att i detta beslut förena sig med Andra Kammaren.

På hemställan af herr talmannen beslöt kammaren vidare att för sin del välja fem suppleanter i det särskilda utskottet.

§ 10.

Nya motioner afgåfvos af:

herr *E. Olsson* i Kyrkebol, n:o 198, angående ändring af §§ 1 och 5 tryckfrihetsförordningen;

herr *J. Ericsson* i Vallsta, n:o 199, om ändrad tid för hållande af val till riksdagsman i Andra Kammaren; och

herr *D. Persson* i Tällberg, n:o 200, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af giftermålsbalken m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	*A. Petri*	under	10	dagar	fr. o. m.	den	7	dennes,
»	*J. A. Sandwall*	»	12	»	»	»	7	»
»	*O. A. Brodin*	»	10	»	»	»	7	»
»	*F. Ohlsson* i Vexiö	»	8	»	»	»	7	»
»	*C. G. A. Bergendahl*	»	8	»	»	»	9	»
»	*R. Eklundh* i Lund	»	4	»	»	»	5	»
»	*C. A. Carlsson* i Hede	»	6	»	»	»	9	»
»	*K. A. Staaff*	»	2	»	»	»	7	»
och	*P. Paulson*	»	10	»	»	»	7	»

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial:

N:o 11, med anledning af remiss från Andra Kammaren af en utaf herr J. P. Zakrisson väckt motion, och

N:o 12, med anledning af remiss från Andra Kammaren af en utaf herr J. G. Hazén väckt motion.

Härefter åtskildes Kammarens ledamöter kl. 2,57 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 8 februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne januari.

§ 2.

Vid föredragning till en början af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 i

förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, begärdes ordet af

Herr Branting, som yttrade: Förlidet år tog jag mig friheten att i motionsväg frambära de oafvisliga behof, som enligt mitt förmenande finnas af en reform i en del af den kommunala rösträtten, sådan den för närvarande är bestämd hos oss, nemligen den del, som rör städerna. Dessa förhållanden i städerna äro ju sådana, att t. ex. i Stockholm, landets största industrisamhälle, landets största arbetaresamhälle, det för närvarande icke är möjligt att uti stadsfullmägtige få invald en enda representant för arbetarne, utsedd af dem för att der tillvarataga deras intressen. De egendomsbesittande och förmögna klasserna hafva en sådan afgjord öfvervigt vid stadsfullmägtiges tillsättande, att deras vilja är helt och hållet bestämmande.

När jag väckte den motionen, förelåg icke frågan om den kommunala rösträtten på landet, alldenstund denna då som bekant låg hos en komité. Sedan dess har denna komité afgifvit sitt utlåtande, och på grundvalen af detta hafva vi fått fram den regeringsproposition, som nu skall öfverlemnas till lagutskottet.

Det är, säger civilministern, blott »en partiel reform», som han har åsyftat, men vill man öfversätta detta rigtigt, så blir det ändå blott det, att ur den ytterst ringa förändring, den kompromiss mellan Första och Andra Kammarens intressen, som komiténs flertal förordat, regeringen brutit ut en liten del, som den nu föreslår Riksdagen att antaga. Riksdagen skulle rätta denna lilla detalj af hvad som borde rättas, och, om detta sker, skola sedan de intressen, som egentligen borde i någon mån kringskäras i deras allenavälde, nemligen godsegareintressena, hafva erhållit ett långt starkare stöd för sin position, än de skulle egt, om denna lilla detalj icke blir rättad. Som herrarne känna, är det meningen att vända sig mot aktiebolagen eller rättare sagdt mot de industriella företagen på landsbygden, ty i fall aktiebolagen besitta jordegendom, träffas de icke af den föreslagna ändringen. Mot aktiebolagen, mot dessa nya inkräktare på godsegarnes mark, är det alltså meningen att göra en liten begränsning.

Jag kan för min del icke annat än säga ifrån, att om Andra Kammaren skulle lyssna till de röster, som från regeringsbänken komma att höjas om att man borde gå den vägen, så gör sig kammaren ytterligare försvagad uti sin ställning gent emot de intressen, som redan äro så öfvermägtiga uti Första Kammaren.

Att en kommunal rösträttsreform äfven på landsbygden lika väl som i städerna är nödvändig, är väl dock en sanning, som under ett trettiotal af år har trumfats in så temligen i vårt folk, icke minst genom den seghet, hvarmed Andra Kammaren till sin berömmelse har fasthållit vid den ståndpunkten. Men skall man nu endast för denna lilla obetydliga detaljjemkning, som icke ens rör förhållandet mellan de stora jordegarne och de små jordegarne i kommunerna, skall man för den sakens skull fastlåsa de nuvarande missförhållandena för en längre tid framåt, så försvagas ju derigenom anspråken på en grundlig och verklig reform, och man får åter höra detta

ständigt återkommande tal, efter det en skenreform blifvit genomförd: nu skola vi icke genast åter börja ändra; låtom oss icke rubba förhållandena, då en ändring så nyligen blifvit gjord, utan låtom oss se tiden an.

Jag tror, att det vore ett stort missgrepp, om Andra Kammaren och särskildt dess målsmän i lagutskottet skulle fästa sig vid detta förslag till en »partiel» reform, som det kallas, och afstå från att häfda kammarens gamla ståndpunkt att fordra en verklig aftoppning af den stora jordegareförmögenhetens alldeles dominerande inflytande på landsbygden i vårt land. Det gäller dock här $^4/_5$ af landets befolkning. Det gäller, huruvida de någon gång skola kunna komma fram till en verklig kommunal sjelfstyrelse, eller om vägen dertill skall spärras.

När man ser, huru sådana förslag som detta framkomma från regeringen, och tänker på, huru öfriga rösträttsfrågor af regeringen behandlas, huru allt stannat af efter den lilla skenreformansats, som gjordes för ett par år sedan, och nu ingenting alls afhöres om dessa frågor, så undrar man verkligen, huru det i högsta kretsarne kan vara möjligt att föra en sådan för-dagen-politik, en politik, som alls icke tänker på, att efter denna dag i allt fall kommer en morgondag. Kan man verkligen i dessa kretsar vara blind för, att dessa rösträttsfrågor, både den kommunala och den politiska, stå der och *måste* lösas, och att hvarje dag som går försvårar deras lösning, ty denna kräfves allt fullständigare i samma mån som de samhällsklasser rycka fram till inflytande, som för närvarande af streck af olika slag äro derifrån afskurna.

Allt går naturligtvis så temligen lugnt för ögonblicket, derför att vi lefva i en period af gynsamma och goda tider, då litet hvar har arbetsförtjenst och, relativt mot hvad fallet är under de sämre tiderna, god arbetsförtjenst. Medan dessa tider vara kan det gå för sig att låta den politiska utvecklingen stå stilla, men denna politik hämnar sig för visso. Lika säkert som det är, att den privatkapitalistiska produktionen nödvändigtvis måste framkalla kriser, lika förvissad kan man vara derom, att en sådan kris kommer att förr eller senare aflösa den nuvarande affärsgången. Och hvad blir då följden, om icke den, att massor af arbetare och med dem någorlunda jemnstälda personer kastas ur sina ställningar och komma att uti sin svåra belägenhet blifva hänvisade till den frågan, huruvida icke statsmagterna kunna göra något för dem, för deras rena existenskraf. Då komma de återigen att ställas inför den situationen, att de icke hafva i detta land, i detta i kulturelt hänseende så pass framskridna land, något som helst medel att vare sig i Riksdagen eller vid kommunernas styrande göra sin röst hörd på ett effektivt sätt. Hvar och en kan då lätt förstå, hvilken känsla deraf skulle alstras och hvilken anstorm komma att ske mot de föråldrade och otidsenliga rösträttsbestämmelserna, som från delaktighet i samhället utesluta det stora flertalet af befolkningen.

Om man således vill förebygga de vådor, som, efter hvad hvar en kan se, nödvändigtvis måste inträda i och med det att dessa goda tider åter draga sig tillbaka, så vore det rätta sättet härför att under

lugna och gynsamma förhållanden göra något för att öppna slussarne, så att dessa kraf på samhället kunna framkomma i ordnade och legala former. Vill man icke det och beaktar man det icke, så förspiller man det gynsamma ögonblicket. Och det är just hvad jag måste anklaga vår nuvarande regering för att göra, då den i fråga om såväl den kommunala som den politiska rösträtten intet initiativ tager, utan låter allting vara och gå på sin hals fram mot okända öden, fastän man vet, att det icke kan fortsätta med dessa jubileumsdagar så synnerligen länge. Jag säger, att den regering, som sålunda leder våra öden, icke tillvaratager framtidens kraf så som sig bör, och detta visar sig äfven uti det ytterligt obetydliga jemkningsreformförslag, som i den föreliggande frågan blifvit framlagdt.

Jag vet mycket väl, att lagutskottet, åtminstone om man får döma af erfarenheten från förlidet år, icke alls är sinnadt att höra på det örat och nog icke kan annat än fortsätta i samma linie som då. Men i alla fall tror jag icke det kan skada, om före denna frågas remiss till lagutskottet en varnande röst höjes med påpekande af dessa förhållanden och med en vink om, att vi lefva dock icke alltid i öfverskottstider. Det kommer andra allvarligare tider, då det vore godt att ha undangjordt hvad som kan göras med lugn, men som då kanske icke kan göras med samma lugn som nu.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt hänvisa den kongl. propositionen tillika med det i anledning af densamma nu afgifna yttrande till lagutskottet.

Till behandling af statsutskottet öfverlemnades Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändrad lydelse af punkten 10 i kongl. cirkuläret den 22 juli 1877 om ny pensionsreglering för armén.

§ 3.

Af de i kammarens senaste sammanträde afgifna motioner, hvilka nu hvar för sig föredrogos, hänvisades:

Herr *E. Olssons* i Kyrkebol motion n:o 198 till konstitutionsutskottet;

Herr *J. Ericssons* i Vallsta motion n:o 199 till konstitutionsutskottet; och

Herr *D. Perssons* i Tällberg motion n:o 200 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af giftermålsbalken m. m. till lagutskottet, dock under förbehåll, att derest ett särskildt utskott blefve tillsatt för behandlingen af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition, motionen skulle till nämnda utskott öfverlemnas.

§ 4.

Angående remiss af en motion.

Härefter företogs till behandling statsutskottets memorial, n:o 11, med anledning af remiss från Andra Kammaren af en utaf herr J. P. Zakrisson väckt motion.

Angående remiss af en motion. (Forts.)

I denna motion hade föreslagits, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, under hvilka förhållanden ett ålderdomsunderstöd af 100 kronor årligen skulle kunna beredas småskolelärare eller lärarinnor, som i minst 15 års tid oförvitligen tjenstgjort utan att efter sin afgång från innehafd tjenst hafva erhållit pension enligt kongl. förordningen af den 22 juni 1892, samt att Kongl. Maj:t sedermera måtte till Riksdagen inkomma med den framställning i ärendet, hvartill denna utredning kunde föranleda.

Då emellertid denna motion innefattade ett ämne, som syntes utskottet icke tillhöra dess behandling, hemstälde utskottet, med stöd af § 7 i de för Riksdagen gällande reglementariska föreskrifter, att motionen måtte till Andra Kammaren återlemnas.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Ryding: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte afslå statsutskottets hemställan och dermed också förklara, att kammaren vidblifver den uppfattning, för hvilken kammaren gaf ett uttryck då den remitterade ifrågavarande motion till statsutskottet.

Af 55 § riksdagsordningen framgår, att det är *ämnet* uti en väckt motion, som skall afgöra, utaf hvilket utskott motionen skall behandlas. I den förevarande motionen hemställer motionären, »det Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, under hvilka förhållanden ett ålderdomsunderstöd af 100 kronor årligen må kunna beredas småskolelärare eller lärarinnor, som i minst 15 års tid oförvitligen tjenstgjort utan att efter sin afgång från innehafd tjenst hafva erhållit pension enligt kongl. förordningen af den 22 juni 1892, samt att Kongl. Maj:t sedermera måtte till Riksdagen inkomma med den framställning i ärendet, hvartill denna utredning kan föranleda.» Nu lärer det väl vara uppenbart, att, derest en sådan utredning, som här är ifrågasatt, blefve verkställd och föranledde en kongl. proposition om anslag, detta ärende skulle behandlas af statsutskottet. Konseqvensen synes då fordra, att statsutskottet äfven behandlar den frågan huruvida en utredning lämpligen bör sökas eller icke. Det är ju statsutskottet som skall bedöma hufvudfrågan, och då böra väl äfven de möjligen erforderliga förberedande åtgärderna af statsutskottet bedömas.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten vid, att motionären till stöd för sin motion åberopat ett af 1884 års riksdag fattadt beslut, hvarigenom folkskolelärare och lärarinnor, som varit längre tid i tjenst, men afgått innan pensionsinrättningen tillkom, skulle komma i åtnjutande af ett slags pension. Denna fråga behandlades af statsutskottet. Således har den fråga, som ligger till grund för den nu förevarande motionen, blifvit behandlad af statsutskottet, och då synes det, såsom nämndt är, uppenbart, att samma utskott bör behandla äfven det nu föreliggande ärendet.

Jag vill också påpeka — hvad som torde vara bekant åtminstone för dem, som under någon längre tid varit vid Riksdagen — att praxis i dylika fall förr varit olika i Första och Andra Kammaren.

Angående remiss af en motion. (Forts.)

Första Kammaren lät under loppet af många år formen för yrkandet i motionen bestämma, till hvilket utskott densamma skulle hänvisas. Då i motionen begärdes en utredning eller ifrågasattes en skrifvelse remitterade Första Kammaren frågan till ett tillfälligt utskott. Detta mötte här i Andra Kammaren opposition, till och med i så hög grad, att frågor, som behandlats af ett Första Kammarens tillfälliga utskott, och sedermera hit inkommo, af denna kammare blefvo afslagna uteslutande derför, att de ansågos icke hafva blifvit på grundlagsenligt sätt behandlade. Sedermera har äfven Första Kammaren omfattat den praxis, som redan förut utvecklat sig i Andra Kammaren, så att under de senaste åren båda kamrarne varit ense derom, att — såsom grundlagen säger — sjelfva ämnet bör vara bestämmande för till hvilket utskott en motion skall hänvisas.

På dessa grunder tillåter jag mig upprepa mitt yrkande, att Andra Kammaren måtte afslå utskottets hemställan och vidblifva sin förra uppfattning.

Herr A. Hedin: När jag i går afton företog läsningen af statsutskottets memorial n:is 11 och 12, dröjde det ganska länge, innan jag kunde öfvertyga mig om, att jag skulle tro mina egna ögon. Jag läste om båda dessa memorial flere gånger och läste dem till sist högt, för att vara säker på, att jag icke hoppat öfver något och derigenom kommit att missförstå dem. Men slutligen måste jag öfvertyga mig om, att jag läst rätt. Hvad som väckte min förvåning var det, som den föregående talaren antydt: att statsutskottet — och det är icke statsutskottets ledamöter från Första Kammaren med hjelp af den förseglade sedeln, utan statsutskottets ledamöter gemensamt, ty ingen reservation finnes — varit enigt om att frångå en uppfattning, för hvilken Andra Kammaren under många och långa år ifrigt och ihärdigt kämpat, den nemligen som den föregående talaren gaf ett alldeles korrekt uttryck åt, då han sade, att enligt Andra Kammarens uppfattning är det innehållet och naturen af en motion och icke den tillfälliga formen af en hemställan om skrifvelse till Kongl. Maj:t, som enligt riksdagsordningens oförtydbara mening bör afgöra hvart den skall remitteras. Man får, herr talman, icke föreställa sig, att hvad som nu i detta hänseende tillstyrkts med en så förvånansvärd enhällighet af alla våra ledamöter i statsutskottet skulle vara betydelselöst. Frågan gäller icke endast statsutskottsfrågor, utan den gäller många *andra* frågor, i hvilka det kan falla en motionär in att föreslå, i stället för det eller det definitiva beslutet, en anhållan hos Kongl. Maj:t, angående t. ex. en utredning. Den gäller således också lagfrågor. Nu var det länge under förhållanden, om hvilka jag icke skall i detalj erinra, i Första Kammaren regel, att, om t. ex. en motionär väckte förslag om ändring af allmän lag i det och det syftet, men icke tilltrodde sig att sjelf utarbeta ett lagförslag eller att begära att lagutskottet skulle göra det — ehuru lagutskottet enligt grundlagen dertill har skyldighet — och derför i stället begärde en hemställan till Kongl. Maj:t om ärendets utredning och förslags framläggande till Riksdagen, det var, säger jag, en gifven regel i Första Kammaren, att sådana ärenden remitterades till tillfälligt utskott.

Angående remiss af en motion. (Forts.)

Hvarför? Derför — och detta »derför» har en ganska stor politisk innebörd. Meningen var att, såsom i det gamla besvärs- och ekonomiutskottet under ståndsriksdagarne, få ärenden af sådan natur, att de hänförde sig till både civil och ekonomisk lagstiftning, lagda i hela sin omfattning under Kongl. Maj:ts ekonomiska lagstiftningsrätt enligt 89 § regeringsformen, ehuru naturligtvis förnuftet säger, att, om en lag, t. ex. grufvestadgan, är till en del eller, såsom denna stadga, till fem sjettedelar en civillag, detta bör draga med sig den återstående delen som till äfventyrs kan vara af ren administrativ reglementarisk natur. *Det* var innebörden af Första Kammarens motstånd, sådant det drefs den tiden och syftet, hvarför den kammaren ville, att ärenden af blandad natur skulle handläggas af tillfälligt utskott.

Erkänna vi, att ärenden af sådan natur skola tillhöra den ekonomiska lagstiftningen? Det är en sida af saken, som icke får glömmas, när vi erinra oss den långa kamp denna kammare fört för den grundsatsen, att det är ärendets allmänna natur och beskaffenhet och *icke* den tillfälliga *form* framställningen kan få, som skall afgöra hvart ett ärende skall remitteras. Hvad i den föreliggande motionen är framstäldt är uppenbarligen ett tillägg till eller en förändring af bestämmelser, som af statsutskottet vid 1892 års riksdag behandlades i dess utlåtande n:o 74, på grund af hvilket Riksdagen då fattade sitt beslut.

Jag får instämma i det yrkande föregående talare gjort, att kammaren besluter att detta ärende skall stanna hos statsutskottet.

Herr Ivar Månsson: Jag tror icke, att denna fråga är så enkel och så tydlig som den siste talaren vill framhålla den vara, då han sade, att han blifvit på det högsta förvånad öfver statsutskottets åtgärd att skicka från sig motionen. Så tydlig i det afseendet kan åtminstone icke jag finna att den är. Här är, mine herrar, icke tal om någon statsregleringsfråga, någon statsutgift för nästa års statsreglering. Motionären har endast föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, under hvilka förhållanden ett ålderdomsunderstöd af 100 kronor årligen skulle kunna beredas vissa småskolelärare eller lärarinnor. Man kan ju tänka sig, att slutet skulle kunna blifva, att förslag kunde inkomma, att *kommunerna* skulle lemna detta understöd. Då kan det ju icke blifva fråga om en enda skillings utgift för staten och allra minst om någon bestämd utgift för 1899 års statsreglering. Praxis har också alltid varit, att vi remitterat sådana frågor, som gält skrifvelser till Kongl. Maj:t om utredning af skolfrågor till tillfälligt utskott. Jag tror derför, att den rätta gången är, att denna motion remitteras till tillfälligt utskott. Och om någon konseqvent vidhållen praxis bör man icke tala om, ty det har visat sig omöjligt att upprätthålla någon sådan.

Man har understundom, för att få motioner angående utredningar remitterade till statsutskottet, förknippat dem med ett anslag för utredningens verkställande, men så förhåller det sig icke i förevarande fall. Först sedan ett förslag inkommit om att staten eller staten och

Angående remiss af en motion. (Forts.)

kommunerna gemensamt skola bekosta det ifrågasatta understödet, först då blir det en utgiftsfråga. — Om vi se saken från det hållet tror jag, att statsutskottet fattat sin ställning rätt, då det visat motionen tillbaka till kammaren.

Jag anhåller för den skull om bifall till statsutskottets förslag och att motionen måtte remitteras till tillfälligt utskott.

Herr Hammarlund: Jag skall icke tillåta mig ingå uti bedömande af hvilken mening som här grundlagsenligt är rigtigast, antingen den som förfäktats af de båda första talarne eller den som framstälts af den senaste talaren. Jag vill endast påpeka, att, om den meningen, som de två första talarne förfäktat, skulle vara rigtigast, då har denna kammare många gånger brutit häremot. Jag vill t. ex. erinra derom, att för ett par år sedan förelåg ett förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, huruvida icke pensionsvilkoren uti folkskolelärarnes enke- och pupillkassa skulle kunna förbättras. Motionen gick till tillfälligt utskott, och med anledning af densamma beslöt Riksdagen en skrifvelse i ämnet. När sedermera en sådan utredning verkstälts, då gick frågan mycket rigtigt till statsutskottet.

Liknande var förhållandet i fjol. Då förelåg en motion af herr Jansson i Djursätra, i hvilken motion föreslogs en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och framläggande af förslag angående statsbidrag till inom kommuner anstälda examinerade barnmorskors aflöning. Afven den gick till tillfälligt utskott. Motionen innebar ett förslag, som jag anser ganska analogt med det här förevarande.

Äfven i år har Riksdagen förfarit i enlighet med denna praxis. Jag erinrar t. ex. om den motion, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag angående statens öfvertagande af utbildning utaf lärare vid småskolor, hvilken är väckt af herr Johansson i Aflösa. Det är gifvet, att, om en sådan utredning kommer att begäras och förslaget sedermera skall realiseras, detsamma kommer att föranleda statsutgifter, och att frågan alltså i det slutliga afgörandet kommer att behandlas af statsutskottet. För närvarande hvilar emellertid denna motion hos tillfälligt utskott.

Den förste talaren nämnde, att motionären, herr Zakrisson, åberopat en motion från 1884 års riksdag, och att denna motion remitterats icke till tillfälligt utskott, utan till statsutskottet. Förhållandet var emellertid då, att motionären, herr Andersson i Burlöf, icke begärde en skrifvelse till Kongl. Maj:t om utredning angående understöd åt äldre behöfvande folkskollärare, utan om ett direkt anslag från statsverket af, om jag minnes rätt, 25,000 kronor att användas för ändamålet. Riksdagen biföll i så måtto hans motion, att den beviljade 10,000 kronor. Det är just dessa 10,000 kronor, som fortfarande utgå för detta ändamål. Om herr Zakrisson föreslagit detta belopp 10,000 kronor eller något annat belopp, skulle gifvetvis motionen gått till statsutskottet.

Jag har endast velat framdraga dessa exempel för att visa huru kammaren vid olika tillfällen förfarit just i enlighet med den praxis,

Angående remiss af en motion. (Forts.)

som nu föreslagits af statsutskottet, men har intet yrkande att göra.

Herr Elowson: Till en början skulle jag kunna instämma med den näst siste talaren derutinnan, att en viss otydlighet vidlåder den föreliggande frågan, men otydligheten härleder sig enligt min tanke från en vacklande praxis inom Andra Kammaren. Ser man åter på grundlagens bud, måste man, synes det mig, obetingadt ställa sig på samma sida som den förste talaren. Jag tillåter mig i denna rigtning ur minnet anföra ett exempel såsom stöd för samma mening.

För åtskilliga år sedan väcktes här en motion angående framställning till Kongl. Maj:t om utredning, huruvida icke en förbättring af slöjdväsendet kunde åstadkommas och på hvilka vilkor ett förhöjdt anslag dertill kunde utgå. Motionen väcktes efter den ordinarie motionstidens utgång och blef i anledning deraf och till följd af dåvarande talmannens humanitet remitterad till ett tillfälligt utskott. När ärendet kom tillbaka hit till kammaren, så afslogs motionen, men icke på grund af reala skäl utan af det formella skälet, att den icke hade blifvit behandlad af vederbörligt utskott.

För min del anser jag, att af grundlagens bud tydligen framgår, att den förberedande utredningen af en fråga skall ske i det utskott, dit ärendet enligt sin natur hör. Om här väcktes en motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t behagade utreda och framlägga förslag till ändringar i grundlagarne, så skulle det vara egendomligt, om en sådan motion komme att remitteras till ett tillfälligt utskott. Den ginge helt visst till konstitutionsutskottet. — Här mynnar det af motionären önskade skrifvelseförslaget ut i ett anslag, som skulle komma småskolelärarne till godo. Jag måste således fasthålla vid den uppfattning, att ärendet är af sådan natur, att det bör behandlas af statsutskottet.

Herr talman! Jag ber att få instämma med den förste talaren i det af honom gjorda yrkandet.

Herr A. Hedin: Det vanliga förhållandet är ju, att motioner remitteras samtidigt i stor massa. De äro då icke tryckta, och de flesta af kammarens ledamöter hafva icke haft tillfälle att om desamma taga någon kännedom eller öfverväga, hvarthän motionerna böra remitteras. Det är under sådana förhållanden ingalunda öfverraskande, att ojemnheter i detta afseende kunna förekomma och att till tillfälligt utskott remitteras motioner, hvilka enligt grundlagens efter min tanke tydliga mening tillhöra ständigt utskotts behandling. Detta är helt naturligt. Man har icke observerat felet förrän efteråt, då det till äfventyrs varit för sent att göra rättelse, helst om det tillfälliga utskott, som mottagit motionen och studerat den, icke brytt sig om att till kammaren inkomma med anmälan, att enligt utskottets uppfattning den remitterade motionen icke rätteligen tillhörde det tillfälliga utskottets behandling. Men detta hindrar icke, att den genomgående regeln, äfven medgifvet att ej få sådana undantag förekommit, som här nämnts, har varit den, som den

förste talaren och jag förfäktat och för hvilken jag kämpat i många och långa år.

Angående remiss af en motion. (Forts.)

Hvad från statsutskottets sida genom en dess ledamot anförts, nemligen att denna fråga icke skulle vara sådan, att 1898 års statsutskott hade att med densamma, såsom icke angående statsregleringen för år 1899, taga befattning, så ber jag blott att få fästa den värde talarens uppmärksamhet på — hvad som icke bör för en gammal riksdagsman vara obekant — att statsutskottet vid denna riksdag, liksom alla andra statsutskott, kommer att få till behandling många andra frågor än de som angå nästföljande års statsreglering, och att således detta argument är absolut värdelöst.

Herr Andersson i Nöbbelöf: När i Riksdagen förslag väckts om skrifvelse till Kongl. Maj:t med ifrågasättande af statsutgifter, under det år, statsregleringen afser, bör väl en sådan fråga remitteras till statsutskottet, äfven om blott ett skrifvelseförslag afses. Men så är icke förhållandet i denna motion. Motionären har icke satt i fråga något statsanslag; han har begärt en utredning, huru ålderdomsunderstöd må kunna beredas småskolelärarne. Detta ålderdomsunderstöd kan mycket väl beredas på annat sätt än genom statens mellankomst: det kan beredas dels genom lärarnes egna bidrag och dels genom understöd från kamrarne. Således behöfver staten icke nödvändigtvis bidraga härtill. Det är detta, som gjort, att statsutskottet ansett sig icke böra behålla motionen. Skola alla motioner, med anhållan om skrifvelser, hvilka framdeles kunna föranleda till behandling af ständigt utskott, skickas till ständiga utskott, hvad skola då de tillfälliga utskotten egentligen få att röra sig med? De tillfälliga utskotten böra få taga hand om sådana utredningar, som kräfva längre tid. Dessa utskott hafva nemligen bättre tid på sig och kunna derför åstadkomma ganska goda utredningar. Jag tror sålunda, att denna utredning bör verkställas genom ett tillfälligt utskott. Om det gälde en skrifvelse angående ett lagförslag, så vore det en helt annan sak, men här är det icke fråga derom, och ej heller begär motionären ett öre i statsanslag. På grund häraf kan jag för min del icke se annat, än att motionen bör gå till tillfälligt utskott.

Herr Johansson i Noraskog: För min del kan jag icke se annat, än att här verkligen begäres ett statsbidrag af 100 kronor till ålderdomsunderstöd åt hvardera för vissa uppgifna lärare och lärarinnnor. Jag hemställer till kammaren, huru saken skulle hafva stält sig, för den händelse att motionären, på samma gång han åberopade exemplet från 1884 års riksdag, följt den motionärens föredöme och begärt t. ex. i rund summa 10,000 kronor för detta ändamål. Hvad skulle följden hafva blifvit, om icke den, att motionen utan ringaste tvekan remitterats till statsutkottet, som sålunda fått söka åstadkomma den utredning, som här är ifrågasatt. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på huru liten skilnaden är, om man begär ett belopp att utgå under den eller den formen eller ett belopp, som först sedermera kommer att till summan utredas.

Angående remiss af en motion. (Forts.)

Det lär icke vara tu tal derom, att äfven om statsutskottet icke vill verkställa den utredning, som här ifrågasättes, blir dock statsutskottet skyldigt att förr eller senare besluta angående understödets utbetalande i den ena eller andra formen.

Då emellertid frågan blifvit bragt å bane, borde den kunna lära vederbörande motionärer, huru de böra skrifva sina motioner för att få desamma remitterade till de utskott, under hvilkas behandling ärendena rätteligen höra. Det är detta, jag äfven velat framhålla, och på dessa grunder hyllar jag den meningen, att motionen bör stanna hos statsutskottet.

Herr Ryding: Jag har blott velat göra en liten invändning mot ett yttrande af en ledamot utaf statsutskottet.

Det framhölls af honom — och jag är rädd, att detta möjligtvis kunde besticka kammaren — att här begärts en utredning, på hvilka vilkor detta anslag skulle kunna beviljas, men att denna utredning möjligen kunde leda dertill, att det vore kommunerna, som borde åtaga sig utgifterna, och icke staten. Om en utredning verkligen komme till detta resultat, så ginge denna utredning likvisst alldeles från hvad motionären åsyftat. Motionären börjar nemligen med att omtala det beslut vid 1884 års riksdag, genom hvilket Riksdagen anslog 10,000 kronor för det då begärda ändamålet; och derpå heter det: »då Riksdagen sålunda visat ett välvilligt intresse för de folkskolans lärare och lärarinnor, som» etc. — så hoppas motionären, att hans framställning skall blifva med *lika* välvilja af Riksdagen omfattad. Alltså har motionärens mening icke varit annan, än att detta bidrag skulle utgå genom statsanslag; och det är på detta förhållande, jag velat fästa uppmärksamheten.

Herr Ivar Månsson: Hvad motionären tänkt eller åsyftat i sin motivering, tror jag vara en sak för sig. Man har väl att rätta sig efter hvad han skrifvit i sin kläm, och denna lyder: »det Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, under hvilka förhållanden ett ålderdomsunderstöd af 100 kronor årligen må kunna beredas småskolelärare eller lärarinnor, som i minst 15 års tid oförvitligen tjenstgjort» etc.

Mine herrar! Kunnen I uti denna kläm upptäcka ett enda ord, som talar om statsbidrag? Bördan kan ju falla på kommunerna eller på lärarne sjelfva eller fördelas på annat sätt; men här står icke taladt om och här är icke begärdt en skilling i statsbidrag. Skall man då, derför att motionären tänkt så eller så, nödvändigt hafva motionen hänvisad till statsutskottet? Nej, mine herrar, här är fråga om en utredning, under hvilka förhållanden vi skola kunna få det och det, och om ingenting annat. Jag hemställer derför, att denna utredning måtte göras i ett utskott, der man har bättre om tid och der man bör och kan göra densamma.

Jag anhåller sålunda fortfarande, att motionen måtte remitteras till tillfälligt utskott.

Angående remiss af en motion. (Forts.)

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, och dels att kammaren, med vidhållande af sin åsigt, att ifrågavarande motion borde af statsutskottet behandlas, måtte afslå utskottets hemställan. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann det senare yrkandet hafva flertalets röster för sig. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med vidhållande af sin åsigt, att ifrågavarande af herr J. P. Zakrisson väckta motion bör af statsutskottet behandlas, afslår utskottets hemställan att få till kammaren återlemna motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit statsutskottets hemställan att få till kammaren återlemna nämnda motion.

Omröstningen visade 107 ja och 85 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§ 5.

Föredrogs vidare statsutskottets memorial n:o 12, med anledning af remiss från Andra Kammaren af en utaf herr *J. G. Hazén* väckt motion.

Motionären hade föreslagit, att Riksdagen måtte besluta skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag rörande statsbidrag till förbättrad vård åt sådana ekonomiskt vanlottade sinnessjuka och idioter, hvilka stå utanför den statshjelp, som lemnas genom hospital, asyler eller bildningsanstalter för sinnesslöa.

Utskottet, som emellertid ansåg denna motion innefatta ett ämne, som icke tillhörde dess behandling, hemstälde, under åberopande af § 7 i de för Riksdagen gällande reglementariska föreskrifter, att motionen måtte till Andra Kammaren återlemnas.

Ordet begärdes af

Herr Ryding, som yttrade: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren må i denna fråga fatta samma beslut som i den näst

Angående remiss af en motion. (Forts.)

föregående och således afslå statsutskottets hemställan. *Här* tillkommer såsom ett ytterligare skäl, att motionären uttryckligen ifrågasatt utredning och förslag rörande *stats*bidrag till förbättrad vård åt vissa ekonomiskt vanlottade sinnessjuka och idioter; och är det således i förevarande motion alldeles tydligt uttryckt, att det är *statsbidrag,* och ingenting annat, som åsyftas med motionen.

Häruti instämde herr *A. Hedin.*

Kammaren beslöt att med vidhållande af sin åsigt, att ifrågavarande motion borde behandlas af statsutskottet, afslå utskottets hemställan om motionens återlemnande till kammaren.

§ 6.

Föredrogs och lades till handlingarne lagutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af justitieombudsmannens embetsförvaltning.

§ 7.

Likaledes lades till handlingarne ett härefter föredraget, från Första Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:r 59, utvisande, att nämnda kammare antagit Andra Kammarens inbjudning att förena sig i dess beslut om tillsättande af ett särskildt utskott, bestående af fem ledamöter från hvardera kammaren, för behandling af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af giftermålsbalken m, m.

§ 8.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att riksdagsman P. G. Näslund från Hagaris och Nätra, Vesternorrlands län, i följd af kronisk tarmkatarr och under senare tid tillkommen bukvattensot i följd af buktumör för närvarande är förhindrad att infinna sig vid Riksdagen, intygas härmed på heder och samvete.

Hagaris den 2 februari 1898.

Henrik Sjögren,
leg. läkare.
Adress: Örnsköldsvik.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes bevillningsutskottets memorial n:o 1, angående ändring af § 9 i underrättelserna om hvad vid tulltaxans tillämpning iakttagas bör.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *J. D. Laurell* under 10 dagar från och med denna dag,
och » *J. W. Bengtsson* i Häradsköp under 4 dagar från och med den 9 dennes.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,15 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 9 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 2 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *L. Annerstedt* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till lag angående förlängning af tiden, under hvilken förordningen den 6 juni 1883 rörande de lappar, som med renar flytta emellan de förenade konungarikena Sverige och Norge, skall vara gällande, och

med förslag till lag angående tillägg till förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, innefattande bestämmelser om municipalsamhällen.

De kongl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Med bifall till en af herr talmannen, under åberopande af i sådant afseende mellan herrar talmän träffad öfverenskommelse, gjord

hemställan, beslöt kammaren att nästa lördag den 12 dennes företaga val af fem ledamöter och lika många suppleanter i det särskilda utskott, Riksdagen beslutat tillsätta för behandling af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af giftermålsbalken m. m.

§ 4.

Jemlikt förut fattadt beslut företogos nu val af tjugufyra valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare, äfvensom af sex suppleanter för desse valmän; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till:

Valmän:

herr	*Folke Andersson*	med	194	röster,
»	*J. Andersson* i Lysvik	»	194	»
»	*M. Arhusiander*	»	194	»
»	*O. A. Brodin*	»	194	»
»	*C. E. Johansson* i Berga	»	194	»
»	*J. Johansson* i Noraskog	»	194	»
»	*J. M. Johansson* i Mellbyn	»	194	»
»	*S. J. Kardell*	»	194	»
»	*K. G. Karlsson* i Göteborg	»	194	»
»	*N. Nilsson* i Skärhus	»	194	»
»	*A. Olsson* i Tyllered	»	194	»
»	*P. G. Petersson* i Fräntorp	»	194	»
»	*N. Svensson* i Olseröd	»	194	»
»	*N. Wallmark*	»	194	»
»	*P. O. Lundell*	»	193	»
»	*A. Wiklund*	»	193	»
»	*Ivar Månsson*	»	192	»
»	*Nordström* i Höglunda	»	191	»
»	*O. Eklund* Stockholm	»	158	»
»	*A. G. Andersson* i Himmelsby	»	149	»
»	*M. Andersson* i Löfhult	»	149	»
»	*R. E. L. Darin*	»	149	»
»	*A. G. Olsson* i Frösvi	»	149	»
och »	*J. Eliasson*	»	148	» .

Närmast i röstetal kommo herrar *J. Bromée* och *A. Henricson* med hvardera 46 röster.

Suppleanter:

herr	*J. Nilsson* i Skrafvelsjö	med	172	röster,
»	*A. Thylander*	»	169	»
»	*A. L. Apelstam*	»	128	»
»	*A. Petersson* i Påboda	»	127	»
»	*J. E. Olsson* i Skiftinge	»	127	»
och »	*E. L. M. Hedin* i Torp	»	125	» .

Närmast i ordningen kom herr *D. Persson* i Tällberg med 52 röster.

Mellan de två ledamöter, hvilka till suppleantplatser erhållit lika antal röster, bestämdes ordningen, sådan den finnes här ofvan angifven, genom lottning.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästförestående § omförmälda val.

§ 6.

Föredrogs och bordlades för andra gången bevillningsutskottets memorial n:o 1.

§ 7.

Nya motioner afgåfvos af:

herr friherre *C. Carlson Bonde m. fl.*, n:o 201, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet; och

herr *E. Eriksson* i Qväcklingen, n:o 202, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 11, 21, 59 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Båda motionerna begärdes på bordet och bordlades.

§ 8.

Upplästes och lades till handlingarne ett till kammaren inkommet protokoll, så lydande:

> Protokoll, hållet vid sammanträde med de ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, hvilka blifvit utsedde att jemte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjening, den 5 februari 1898.

Förste kanslisten hos kammaren, revisorn C. G. V. Boije af Gennäs hade uti en den 2 innevarande månad ingifven skrift anhållit om entledigande från befattningen såsom förste kanslist.

Jemte det herrar deputerade biföllo den sålunda af revisor Boije gjorda anhållan om entledigande, hvilket skulle räknas från och med den 3 innevarande månad, antogo nu herrar deputerade i revisor Boijes ställe till

förste kanslist:

registratorn hos kammaren, postkontrollören *F. Amnér* och i dennes ställe till *registrator*

kanslisten hos kammaren vice auditören *L. Åman,* samt i dennes ställe till *kanslist*

e. o. hofrättsnotarien *H. Tideström.*

Det skulle här antecknas, att förste kanslis-tbefattningen och registratorsbefattningen från och med den 3 dennes skötts, den förstnämnda af Amnér och den sistnämnda af Åman. År och dag som ofvan.

E. Nathorst Böös.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtanden:

n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af kronomark till Jockmocks kommun i Norrbottens län;

n:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af kronomark till Arjeplougs kommun i Norrbottens län;

n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället Öfversta n:is 2 och 3 i Örebro län hörande lägenhet;

n:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af två under förra militiebostället $^3/_4$ mantal n:o 7 Bro i Upsala län lydande utegor;

n:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående upplåtelse till statens jernvägar af ett jordområde från förra hospitalshemmanet Ousby n:o 3 i Kristianstads län;

n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för Visby stad att tillbyta sig två jordområden af den utaf Gotlands artillericorps disponerade tyghusplanen invid Visby; och

n:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner angående efterskänkande af kronans rätt till två danaarf; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till checklag, till lag angående ändrad lydelse af 12 § utsökningslagen och till lag angående ändrad lydelse af 10 § 4 mom. i förordningen om nya utsökningslagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 10 augusti 1877;

n:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 10 § handelsbalken;

n:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillägg till 15 kap. 18 § kyrkolagen;

n:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt till erhållande af kyrklig vigsel i visst fall;

n:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om anteckning i kyrkobok af utrikes slutna äktenskap;

n:o 8, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande ändring i 2 kap. 3 § kyrkolagen, dels ock en i sammanhang dermed väckt motion;

n:o 9, i anledning af justitieombudsmannens framställning om åtgärder till förebyggande af oskäligt dröjsmål med återföretagande af till annan domstol förvisade ransakningar;

n:o 10, i anledning af väckt motion angående ändring af tredje stycket i 81 § af lagen om aktiebolag den 28 juni 1895;

n:o 11, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 21 § i lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 juni 1879;

n:o 12, i anledning af väckt motion om lagstiftningsåtgärder till skydd för arbetsaftal; och

n:o 13, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående socknars lösenskyldighet i vissa mål.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

	herr	*C. G. Grundell*	under	9	dagar	fr. o. m.	den	12	dennes,
	»	*A. Hansson* i Solberga	»	8	»	»	»	11	»
och	»	*H. Holmlin*	»	4	»	»	»	10	» .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 12,12 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.